

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 138 КХ-3/16

Дата 13.04.2016

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

Изх. № 214 /13.04.2016г.

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Приложено, изпращам Ви становище на Върховния касационен съд /ВКС/ по конституционно дело № 3/2016 г., гласувано на Пленум на ВКС, проведен на 13.04.2016 година.

ПРИЛОЖЕНИЕ: съгласно текста

**Съдия ЛОЗАН ПАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВЪРХОВНИЯ
КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на Върховния касационен съд по конституционно дело № 3/ 2016 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С Определение от 22.03.2016 г. Конституционният съд е допуснал до разглеждане по същество искането на Омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл.78, ал.8 ГПК и чл.161, ал.1, изр.3 ДОПК, предвиждащи присъждане на юрисконсултско възнаграждение в полза на юридически лица, еднолични търговци и администрации, защитавани в гражданския или в административния процес от юрисконсулти. Според искателя, оспорените разпоредби противоречат на основни начала на Конституцията- принципа на правовата държава /чл.4, ал.1/, на неприкосновеност на частната собственост /чл.17, ал.3/, на принципа за еднакви условия на стопанска дейност /чл.19, ал.2/ и принципа за равенство на страните в съдебния процес /чл.121, ал.1/.

Върховният касационен съд е конституиран като страна по конституционното дело и в това си качество дава настоящото становище.

Отговорността за разноски в гражданския процес /респ. в административния процес по силата на препращащата норма на чл.144 АПК/ се състои в правото на едната страна да иска и задължението на другата страна да заплати направените разноски от страната, в чиято полза е постановено решението. Тази отговорност е обективна и безвиновна и не е насочена да санкционира страната, срещу която е постановено решението, а да възмезди другата страна за разноските, които е направила в резултат на неоснователно предизвикания правен спор. Принцип в процеса е, че на присъждане подлежат само действително направени разноски. В този смисъл е както изричната разпоредба на чл.78, ал.1 ГПК, според която се присъждат „заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат”, така и нормата на чл.78, ал.3 ГПК, предвиждаща присъждане в полза на ответника на „направените от него разноски съразмерно с отхвърлената част от иска”. Според задължителните указания, обективирани в т.1 от Тълкувателно решение № 6/ 2012 г. от 06.11.2013 г. по тълк.дело № 6/ 2012 г. на Общото

събрание на Гражданска и Търговска колегия на ВКС, процесуалният закон урежда единствено случаите, при които разноските са заплатени, а съдът следва да определи отговорността на страните за поемането им, при което същите подлежат на присъждане само в случай, че е доказано тяхното действително извършване. Юрисконсултското възнаграждение за конкретните дела по естеството си не подлежи нито на уговаряне, нито на плащане. Юрисконсултът е служител, назначен по трудово правоотношение, по правило с 8-часово работно време /чл.136, ал.3 КТ/, като трудовите му задължения далеч не се изчерпват с осъществяване на процесуално представителство по дела от или срещу работодателя, а включват и редица други дейности като изготвяне на договори, даване на становища, подготвяне на процедури за възлагане на обществени поръчки, участие в преговори и пр., за което на служителя общо се следва съответно трудово възнаграждение. За разлика от страната, представлявана в процеса от юрисконсулт, представляваната от адвокат страна има право на адвокатско възнаграждение само ако докаже, че такова действително е уговорено и заплатено. По този начин разпоредбите на чл.78, ал.8 ГПК и чл.161, ал.1, изр.3 ДОПК създават предпоставки за неравно третиране на страните в процеса, доколкото позволяват присъждане в полза на определена категория правни субекти на разноски, които реално не са извършени, и в резултат тези страни се обогатяват без основание с присъдената им суми за юрисконсултско възнаграждение. По същество това е привилегия, установена от процесуалните закони в полза на администрациите, юридическите лица и едноличните търговци, с което се накърнява установения в чл.6, ал.2 от Конституцията принцип за равенство на гражданите пред закона. Според Решение на Конституционния съд № 14 от 10.11.1992 г. по к.д.№ 14/92 г., равенството на гражданите пред закона е основен конституционен принцип, който стои в основата на гражданското общество и държавата, като същевременно представлява и основно право на гражданите. Конституцията не допуска неравно третиране въз основа на посочените в чл.6, ал.2 социални признаци, като само по изключение основният закон допуска привилегии, които са обществено необходими и социално оправдани /например предвидената в чл.47, ал.4 и чл.51, ал.3 особена закрила на държавата и обществото за децата, останали без грижата на близките си, за старите хора, които нямат близки и не могат да се издържат от имуществото си, както и за лицата с физически и психически увреждания/. Както е посочено в цитираното решение на КС, привилегиите, които се предоставят на тези граждани, са компенсаторни блага с оглед неизгодното социално положение, в което са изпаднали. Разглежданият случай не само не е аналогичен, но и напротив-създава привилегировано положение обикновено в полза на икономически по-силните субекти, каквито са държавата и търговците, съпоставени с положението на страните-физически лица. Нещо повече, по същество гражданинът, който не разполага с щатен служител с юридическо

образование, на практика е принуден, за да получи достъп до съд, да ангажира адвокат, на когото да заплати съответно възнаграждение, докато за субектите, които имат такива служители, такава преграда не съществува и в икономически план същите рискуват по-малко, обръщайки се към съда, тъй като не могат да изгубят възнаграждение за юрист, което не са заплатили. По този начин съществуващата процесуална уредба накърнява не само равенството на страните в процеса /чл.121, ал.1 от Конституцията/, но и създава различни предпоставки за упражняване на конституционно гарантираното право на защита пред съд /чл.56 от Конституцията/ за различни категории правни субекти. На последно място, важно е да се има предвид, че конкретно разпоредбата на чл.78, ал.8 ГПК не урежда размера на подлежащото на присъждане юрисконсултско възнаграждение, което налага в практиката размерът на същото да се извежда по аналогия от уредбата на чл.36 от Закона за адвокатурата относно минималните размери на адвокатските възнаграждения. В този смисъл нормата е неясна, а доколкото по изложените по-горе съображения същата поначало накърнява основни конституционни принципи, това е допълнително основание за нейната противоконституционност, тъй като неясните, неточни и противоречиви норми не са в състояние да регулират съответните обществени отношения. Както многократно е имал случай да се произнесе Конституционният съд, такива законови норми нарушават принципа за правовата държава /чл.4, ал.1 от Конституцията/- Решение на КС № 9 от 30.09.1994 г. по к.д.№ 11/94 г., Решение № 8 от 04.07.2012 г. по к.д.№ 16/11 г., Решение № 3 от 08.03.2016 г. по к.д.№ 6/15 г.

Предвид гореизложените съображения, Върховният касационен съд счита, че оспорените от Омбудсмана на РБ разпоредби на чл.78, ал.8 ГПК и чл.161, ал.1, изр.3 ДОПК са противоконституционни.

Становището е прието на заседание на Пленума на ВКС, проведено на 13.04.2016 г. От общо 100 съдии на заседанието присъстваха 83, от тях „за” приемане на становището гласуваха - **51** съдии, „против” - **31**, „въздържал се” – един.

Съдия ЛОЗАН ПАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВЪРХОВНИЯ
КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ